

letja pod madžarsko vladno, ki so ji bile slovanske pokrajine le molzna krava. V občo korist in prosveto se je storilo jako malo.

Šolstvo pred prevratom.

Šolstvo, po katerem se lahko sodi vse delo, je bilo skrajno žalostno. Imeli so verske in državne šole. Za prve je skrbela država, za druge pa posamezne občine (katoliške in protestantske).

Učiteljstvo pred prevratom.

Učiteljstvo se je pečalo v velikih večini, s kantarstvom. Na vsaki šoli je bil gotovo učitelj, ki je opravljal organistovski in mežnarsko delo. Da so ti verski mogotci nadzorovali tudi šole, se razume. Vse, kakor pri nas v »starih časih«. Mnogim učiteljem je bila šola le vir postranskih dohodkov, imeli so velika posestva, ki so jim več nesla, kakor šola. Glavno njihovo delo je pač bilo raznarodovanje. Uspehi njihovega dela so tu!

Narodno mišljenje ljudstva.

Prekmurje, zemlja, je jugoslovanska, srca ljudstva pa povsod drugje. Rešilo se je zemljo tujčevega jarma. — Ljudstvo pa se hoče zopet pripeljati na pravo pot, če ne sedanjio, pa prihodnjo generacijo.

Nameščenje učiteljstva.

V Sloveniji se vendar ne smatra Prekmurja kot odrešeno zemljo, ampak vse drugo — Sibirijo.

Da je tako, hočem dokazati! Pred kratkem sem čital v političnem časopisu, da se bo učiteljstvo ki ne bo glasovalo za to in to listo, poslalo v Prekmurje. Je to sicer častniška raca, vendar se s to karakteristično označuje kot kaj se smatra našo pokrajino.

Tovariš, ki me je vprašal, kje služim, je na moj odgovor začuden vprašal: »Kaj pa si vendar napravil, da so Te dali tja?« On si ni mogel misliti, da kdo sploh sem prostovoljno pride.

Pride novi tovariš, že se ugiba, kaj je mogel napraviti, da so ga poslali sem. Res je, kolikor je kazenskih premestitev, se izvršijo sem, — kakor v Sibirijo.

Kdo je temu kriv, v prvi vrsti naše oblasti, ki pošiljajo, kakor sem zgoraj omenil, vse kazensko premeščene in ne kvalificirane učitelje sem. V Prekmurju se nahaja na ljudskih šolah 183 učnih oseb, med temi je 28 ne kvalificiranih, t. j. 15%. To je narodni greh! Tu sem, kjer je šolstvo itak že zaostalo, spadajo prvovrstne moči, ki imajo že vsaj nekaj izkušenj, ne pa duševni siromaki, ki jim manjka potrebna praksa. Te se naj da na dobro organizirane šole, kjer se bodo kmalu uživali v šoli, posebno, ker jim bodo pomagali drugi, ki imajo izkušnje. Kdo naj pomaga absolventu 5.—6. razr. gimnazije, ki ni še nikdar učil na enorazrednici? Kako naj ima ljudstvo do teh isto zaupanje, kakor ga ima do večine naših tovarišev v Sloveniji?

Dnevnice.

Drugi krivci so tudi mnogi tovariši sami, ki so Prekmurje tako razkričali, brez vsakega tehtnega vzroka. Mnogo izmed teh je moralo priti sem. Drugi so sami prosili sem v času, ko so bile še dnevnicе; videli so samo te, ne pa dela, ki jih čaka. V času, ko je bilo še vse jako ceno, so bile dnevnicе, danes, ko je draginja 4—5krat večja, pa ne. To je rodilo nezadovoljstvo in krik!

gače ne znala zapeti takšne pesmi. Zdelo se mi je, kakor velika, grenka solza, ki se je zakotalila po razoranem licu. Čudna prisodoba, a tam ob Adriji jih je še mnogo, ki bi jo razumeli. Zelo mična skladba je Kogojeva Gazela. Manjka ji one resnosti in trpkosti, ki je zanj karakteristična in zdj se, da mu je kar sama zbežala iz peresa. Škrjančevi skladbi se odlikujeta po gladkem toku in po eleganci linije. (prim. romantično navdahnjeno »Pomladne noči«). Ravnikova »V razkošni sreči« pa, po velikopoteznosti in po nekem posebnem koloritu, katerega ni mogoče označiti z besedami. Adamičeva pesem »V Indijo« me je spomnila pogovora z nekim kapetanom, ki mi je pravil, kako so napredovali Srbi v balkanski vojni. Takrat niso korakali, ampak dobesedno skakali, da bi zavojevali čim več turške zemlje. Kdor zasleduje razvoj Adamičev v Novih Akordih, bo videl, da tudi on skače. V enem letniku ga najdemo še pri priorostih homofonskih skladbah, v drugem že pri kontrapunktičnih oblikah. Tudi dobo, katero je zamudil v Rusiji je preskočil. Mogoče se zaleti včasih predaleč in se ozre plašno nazaj, da li napačno še v pravi smeri, a ni več daleč čas, ko bo tekmoval tam nekje v prvi vrsti. (O ostalih točkah ne bom pisal, ker so novečini znane iz prejšnjih

Lepota Prekmurja.

Danes je Prekmurje razupito kot najslabša pokrajina. Mnogim, ki ga niti videli niso, se jeziijo lasje, že če slišijo samo ime, dasiravno ni tako gorostasno in slabo, kakor pravijo. Je ravnina, na katero mi nismo navajeni, ker ljubimo preveč gorati svet. Pa tudi na to se navadi. V dokaz so nam učitelji domačini, ki so bili premeščeni v Slovenijo, v naše lepe in večje kraje, kakor Jesenice, Litija, Sv. Jurij, vendar so se povečini vsi protivili, gotovo se jim tukaj bolj dopade. Poznam dobro kozjanski okraj, vendar lahko trdim, da je dve tretjini krajev tukaj lepših in boljših kakor tam. Gotovo pa ne bi nihče rad zamenjal svojega kraja s katerikoli tukaj; to sem prepričan, kakor tudi da ne bi nihče šel nazaj, ako bi bil 10 let tu. Pač človeška navada!

Prometne zveze.

Slabe so prometne zveze. Izdatno so se že zboljšale s tranzitno zvezo Ljutomer-Maribor. Kakor hitro bo dodelana proga Murska Sobota-Ljutomer-Ormož, ali pa Murska Sobota-Dol. Lendava, se bodo vse razmere še izboljšale, kar se lahko upa v 4—5 letih.

Nameščenje »iz državnih interesov«.

Višji šolski svet naj gleda v bodoče bolj na Prekmurje in ga naj ne smatra kot kazensko kolonijo ali pa za kamor je »vse dobro«. Ker ti ljudje, ki prihajajo, so šolstvu večkrat bolj v kvar, kot v korist. Jemljejo učiteljstvu ugled, uspehi v šoli pa so minimalni.

Marsikdo bo rekel: Saj bi jih poslali, pa nihče ne gre in včasih je vendar nekaj bolje kakor nič. Sem mnenja: Ako država učiteljstvo plačuje, potem ima tudi toliko pravice, da ga nastavlja kjer ga potrebuje. Najprej so interesi države, potem šele osebni interesi vsakega posameznega državljanca. Ako: se tedaj ni pritoževalo učiteljstvo, ko so se »iz narodnih ozirov« nastavliali učitelji v mestih Maribor, Celje i. dr., ko se je šlo za »boljše« mesto, se sedaj tudi ne sme. (Tedi so se kvečemu radi tega, ker marsikdo ni bil premeščen).

Naša stalnost in službeno premeščenje.

Že slišim ugovore pri lastnih tovariših, ki kriče o nedotaknjenosti stalne nastavitve, katero tudi jaz upoštevam. Je na dosti tovarišev, ki imajo 4—5letno prakso na boljših šolah, so sami in še nimajo definitivnega mesta. Gotovo bi se ne zgodila velika krivica, ako se jih premesti v Prekmurje, vsaj za nekaj let; dokler se razmere ne zboljšajo. Kot plačilo za to pa naj jim da priložnost, da prosijo po dobi gotovih let zopet nazaj in imajo pri imenovanju prednost pred drugimi, ki so nemoteno službovali na svojih mestih. S tem bi bila popravljena vnaprej tudi eventualna krivica, ki bi se zgodila temu ali onemu tovarišu. Bojazen, da bi mogoče potem vse »drlo« nazaj, je odveč. S časom se jih bo mnogo navadilo na kraje in ne bodo silili nazaj.

V tem ali enakem zmislu naj bi se nadaljevalo delo z nastavitvami, da se zasedejo prazna mesta in se ustanove nepotrebne paralele. Vestno delo je potrebno, ker se bodo na ta način razmere v Prekmurju zboljšale.

Ciril Hočevar.

Vsak Jugoslovčan mora biti član „Jugoslovanske Matice!“

koncertov.) Ako premotrimo celo vrsto skladb, tedaj vidimo, da smo Slovenci sicer majhen narod, brez glasbene tradicije in brez monumentalnih del in da akoravno ne korakamo vstric z velikimi narodi, da jih vsaj skušamo dohajati z dolgimi, krepkimi koraki.

Gospa Lovšetova je pevka, ki nekaj premore. Odpela je obširen program (z eno izjemo) brez not, kar dokazuje, da ga je marljivo naštudirala in da spoštuje občinstvo. Zato je bila tudi izgovorjava jasna in vsaka skladba podana z akademično sigurnostjo. Najboljša se mi je zdelo kot pevka — mati, v Nezakonski materi in v Begunki pri zibel. Nezakonsko mater sem slišal že nešteto krat, a tako zapete še ne. (Zlasti ne znane sekvence: Oče so topli, kleli me, itd.) Mogoče se komu zamalo vidi, da govorim o tej pesmi, katero že vrbci čivkajo, a meni se naitežje vidi, podatki znane pesmi na nov način. Tudi »Begunka« je učinkovala in ako bi človek ne ljubil glasbe, pri tej pesmi bi jo moral vzljubiti.

V starejših samospelih s klavirjem, sta tičala izraz in duša v glasu, dočim je imel klavir podrejeno vlogo. S časom je prešlo nekoliko izraza na klavir, z nastavljenjem belkanta pa sta se glas in

Iz Jugoslavije.

— **Socijalni pomen učiteljskega stanu in njege plača.** V zadnji seji goriškega drž. odbora se je razpravljalo tudi o vprašanju učiteljskih plač. Ob tej priliki je dr. Besednjak imenom Slovencev naglašal, da se slovenski kmetje in delavci dobro zavedajo tega, da sta kultura in napredek našega naroda združena z usodo slovenskega učiteljstva. Ako smo danes ponosni na kulturno zrelost našega ljudstva, vemo dobro, koliko dolgujemo za to učiteljstvu. Z vsemi močmi se bomo borili, da bi padlo slovensko ljudstvo s kulturne višine, katero je doseglo v predvojni dobi z naporom vseh svojih sil. Ako se učiteljstvo pogrežne v bedo, potegne za seboj izobrazbo slovenskega ljudstva. Kdor hoče propad našega ljudstva, naj spravi učitelje v gospodarsko odvisnost. Vsako delo za duševni povzdig dežele je brezplodno, ako se ne zagotovi nosilem ljudske civilizacije življenje, ki je vredno človeka. V naših časih se utrjuje spoznanje, da šolstvo ne služi samo splošni izobrazbi, marveč da je mogočno sredstvo gospodarske produkcije. Socijalni pomen učiteljskega stanu mora priti do polne veljave tudi v plači.

— **Zakon o novih draginskih dokladah** je izšel v »Službenih Novinah« in ga priobčimo v prihodnji številki.

— **Nezdrav pojav** se nam zdi dejstvo, da je na dnevnem redu seje višjega šolskega sveta dne 16. t. m. kar 19 (devetnajst) disciplinarnih zadev učiteljstva. Ne vemo, so li vse te disciplinarne zadeve toliko važne, da bodo tvorile podlago resni razpravi; vendar ni razveseljiv pojav, da od seje do seje narašča število disciplinarnih slučajev učiteljstva, posebno — ker jih niti v prejšnjih časih nismo bili vajeni v taki meri. Zdi se nam umestno, da bi tako šolska oblast kakor učiteljstvo pričelo premišljevat o tem, kako omejiti ta nezdrav pojav ter bi objektivno preiskali vzroke in prave povzročitelje disciplinarnih zadev. Če je vzrok na naši strani, ga moramo zatreti z enako energijo, kakor če je pri šolski oblasti, če je ista preveč dostopna za disciplinarna postopanja.

— **Akcija ameriškega »Rdečega križa za narodni podmladek.** Dne 4. marca se je vršilo tozadevno predavanje za ljudsko šolsko učiteljstvo in za starše v Ljubljani. Prišlo se je takoj tudi z delom pri mladini po šolah. Reči moramo, da ima akcija velik pomen za javno narodno higijeno, da je prav pričeta — pri mladini, kajti »navada naj postane železna srajca« in kakor homo mladino vzgojili, take bodo naše bodoče generacije. Javna higijena pri odraslih je le začasna pomena pri najmlajših, če jo pa prenesemo v kri in meso mladini bo imela trajen pomen in bo prenešana od generacije do generacije. Iz tega vzroka odločno pozdravljamo započeto akcijo in ker je povsem moderno zasnovana, za nialidno privlačna in velevredna za zdravstveno stanje naroda. Zato se pa ne moremo dovolj načuditi posameznikom od »inteligentov«, ki hočejo napraviti iz svojega konzervativnega zasebnega mišljenja »javno« mišljenje, ki jih pa kaže v vsakem oziru malenkostne. Da je pri vsaki večji započeti stvari nekaj pretiranega in neizvedljivega, je gotovo, tako tudi pri tem, a zaradi tega ni potreba na nekvalificiran način tavačati in napadati vsega, tudi dobro jedro, kakor je to storilo dvoje vrst našega dnevnega časopisja. Prepričani smo, da bo to deo obrodilo marsikak

sad pri marsikaterem dosedaj zanemarjenem otroku, in na te gledamo in jih hočemo pridobiti, ne pa, da se bavimo s »čistim otrokom, čistega očeta«.

— **Učiteljske vdove in sirote v Sloveniji.** Na predlog pokrajinske uprave v Ljubljani je minister prosvete predložil spis glede učiteljskih vdov in sirot na ministra financ, da jim z ozirom na odlok D. R. Br. 23179 dovoli miloščino za tri leta.

— **Učiteljsko društvo »Jedinstvo« v Zagrebu.** Učiteljstvo mesta Zagreba in okolice je 1. febr. t. l. osnovalo v Zagrebu okrajno učiteljsko društvo z gornjim imenom, ki bo včlanjeno v UJU!

— **Šidsko učiteljsko društvo** je sklenilo ostro resolucijo v kateri se izreka proti prisilnemu nadzorstvu otrok od učiteljstva pri mašah, izven začetka in konca šol. leta in državnih praznikov.

— **Brvatsko učiteljstvo** bo pričelo izdajati v Zagrebu nov stanovsko-politiški list, ki bo glasilo poverjenjstva UJU v Zagrebu.

— **Prosimo učiteljska društva**, ki so prejela bloke od Ped. did. krožka v Mariboru, da jih blagovolijo čimprej razpečati. Zneske pošljite Mestni hranilnici v Mariboru na račun našega krožka in to po možnosti do 10. aprila. — **Pedag. didakt. krožek** v Mariboru.

— **Pokrajinski zbor Jugoslovanske Matice za Slovenijo** se vrši v nedeljo, dne 19. marca 1922 ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Mariboru. Dnevni red: 1. Otvoritev zborovanja po predsedniku. 2. Pozdravi zastopnikov drugih glavnih podružnic. 3. Poročilo glavnega tajnika o delovanju J. M. sploh, prav posebno pa še o delovanju pokrajinskega odbora v Ljubljani. 4. Blagajniško poročilo o denarnem uspehu poslovne dobe 1921. 5. Sprememba pravil. 6. Volitev pokrajinskega odbora. 7. Predlogi naših podružnic (te je naznaniti pred začetkom občnega zbora predsedniku). 8. Slučajnosti. Vstop v zborovalno dvorano imajo samo delegati, ki se izkažejo z izkaznico pokraj. odbora Jugoslov. Matice v Ljubljani. To pa radi tega ker je pokrajinski zbor strogo zaplen. Delegati imajo za potovanje v Maribor na progah državne in južne železnice polovično vožnjo in sicer tako, da velja listek kupljen za pot v Maribor tudi za nazaj. Izkazati se je le, tako pri blagajni kakor sprovedniku z izkaznico pokrajinskega odbora.

— **Pokrajinski zbor Jugoslovanske Matice.** Pokrajinski odbor prosi vse delegate podružnice, ki potujejo k pokrajinskemu zboru v Maribor, ki se vrši v nedeljo dne 19. t. m. točno ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Mariboru, da se tega zborovanja sigurno udeleže. S seboj naj vzamejo že doposlane izkaznice pokrajinskega odbora, ki jim dovoljujejo vstop v zborovalno dvorano, oziroma na podlagi katerih imajo vozne olajšave na progah južne kakor tudi na progah državne železnice. Vožni listki, kupljeni za pot v Maribor veljajo tudi za potovanje nazaj. Preskrbeti jim je le v Mariboru med glavnim zborovanjem pri glavnem tajniku tozadevno potrdilo na izkaznico. Na svidenje v Mariboru. — Pokrajinski odbor Jugoslovanske Matice v Ljubljani.

† **Ga. Mimi Grčar-Likarjeva.** Nenadoma je umrla tov. Grčar-Likarjeva, soproga našega tovariša Tita Grčarja iz Barja in hčerka tovariša Janka Likarja iz

klavir strnila v celoto tako, da je pri moderni pesmi nemogoče, prisoditi enemu ali drugemu važnejšo vlogo. V tem oziru je prof. Ravnik otrok svoje dobe, ker jo razume in ker čuti z njo. Včasih se mi je celo zadelo, da podajajo njegovi prsti nevede reflekske duše, navzlic pravilni artikulaciji in dobro premišljenem fraziranju. In koliko banalnih mest je znal prikriti s svojo igro in jim celo dodati novih mišnosti?

Vse skladbe so bile skrbno naštudirane in pravilno interpretirane, zato mislim da nisem rekel preveč, ako pravim »Kranjec pojdi se les učiti!«

Ado Gg.

† Ivan Trobej.

Dne 24. februarja 1922 smo spremili na pokopališče v Slovenjgradcu v 72. letu preminulega zaslužnega vpokojenega učitelja g. Ivana Trobeja. Kdo izmed starejših in še tudi mlajših stanovskih tovarišev bivše Štajerske ni poznal vrliga moža, ki je celih 42 let vzorno služboval. Zaslužil je, da se ga spomnimo kot blagega moža in družinskega očeta, kot vestnega učitelja, dobrega tovariša in prijatelja.

Dne 15. V. 1875 l. je dobil učiteljsko mesto v Slovenjgradcu, kjer je deloval in živel do svoje smrti.

Kot človek je bil blag in miroljuben, ki je živel šoli in svoji družini. V mlajših letih je bil dober družabnik, vesele in dovipne narave, zato se ga je vse razveselilo, kjerkoli se je pokazal.

Kot učitelj je bil temeljito naobražen, marljiv in vesten. Stanovski ponos mu je bil nad vse. — 1884 l. je bil med ustanovniki slovenigraškega učiteljskega društva, njegov prvi tajnik in pozneje tudi načelnik. Skoraj vsi sedanji Slovenjgradčani in okoličani so bili njegovi učenci, vsaj je poučeval otrok otroke, ker je služboval nad 40 let v Slovenjgradcu.

V času od 1887. do 1893. leta je bil tudi šolski nadzornik in kot tak vesten vodja učiteljstva.

Izven šol. pouka mu je bila ljubka pesem in godba najmilejše razvedrilo. Kaj rad je oskrboval orgliarsko službo s cerkvenim petjem, a vodil je tudi druge pevske zборе. Imel je mnogo pohvalnih pisem šolske oblasti in ko je dopolnil 40-letno šolsko službo, je bil odlikovan s častno kolajno za svoje neumorno službovanje. Knezoškof dr. Napotnik se mu je zahvalil za vodstvo cerkvenega petja s posebnim priznavalnim dekretom.

